

KAPITTEL 12

Etablering og utvikling av forskerutdanning ved Norges musikkhøgskole

Solveig Christensen Norges musikkhøgskole

Harald Jørgensen Norges musikkhøgskole

Øivind Varkøy Norges musikkhøgskole

Abstract: The Norwegian Academy of Music (NMH) has two PhD programs: a scientific one and an artistic one. This chapter deals with the scientific program, which turns 25 at the same time as NMH turns 50. This program offers in-depth study in the subject areas of historical and contemporary performance practice, music education and music therapy. The purpose is to describe the establishment of the program, understand the development of the program, and discuss future challenges, primarily in light of the program's own history. This chapter's research contribution is twofold. Firstly, we will carry out a systematic review of archival material and sources relating to the development of the scientific PhD program at NMH. Secondly, some overarching themes that have shaped and still shape the program are articulated and discussed.

The first part of this chapter covers the main features of the preparation phase (with emphasis on the 1990s), the establishment phase (2000s), the development phase (2010s) and what we call the re-orientation phase (2020s). We spend the last part of the text on some overall themes (problems) which seem to have been (and still are) central to NMH's PhD program.

Keywords: PhD program, performance practice, music education, music therapy

Sitering: Christensen, S., Jørgensen, H. & Varkøy, Ø. (2023). Etablering og utvikling av forskerutdanning ved Norges musikkhøgskole. I Ø. Varkøy, E. M. Stabell & B. Utne-Reitan (Red.), *Høyere musikkutdanning: Historiske perspektiver* (Kap. 12, s. 269–299). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.199.ch12>

License: CC-BY 4.0

Innledning

Norges musikkhøgskole (NMH) har to ph.d.-program: et vitenskapelig og et kunstnerisk. Det vitenskapelige ph.d.-programmet fyller 25 år samtidig som høgskolen fyller 50 år i 2023. Det kunstneriske programmet fyller fem år som gradsgivende program i jubileumsåret (opprettet 2018), men har en forhistorie som ikke-gradsgivende program tilbake til 2003, da det nasjonale stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid ble etablert (Kunnskapsdepartementet, 2018).

Dette kapitlet omhandler det vitenskapelige programmet. Programmet tilbyr fordypning i fagområdene historiske og samtidsrettede oppføringspraktiske problemstillinger (heretter kalt oppføringspraksis), musikkpedagogikk og musikkterapi. Formålet er å beskrive programmets etablering, forstå dets utvikling og drøfte fremtidige utfordringer, primært i lys av programmets egen historie.

Kapitlets forskningsbidrag er todelt. For det første vil vi gjøre en systematisk gjennomgang av arkivmateriale og kilder knyttet til utviklingen av det vitenskapelige ph.d.-programmet. For det andre artikuleres noen overordnede temaer som har preget og fortsatt preger programmet. Dette er temaer som ligger implisitt i store deler av høgskolens virksomhet, men som er lite uttalt *som utfordringer i forskeropplæringen*.

Ved inngangen til jubileumsåret, studieåret 2023/2024, har 67 personer oppnådd ph.d.-graden på NMHs vitenskapelige ph.d.-program: 25 i oppføringspraksis, 29 i musikkpedagogikk og 13 i musikkterapi.¹

Struktur

Oppbygningen av artikkelen er dels kronologisk, dels tematisk. Den første delen består av hovedtrekkene i forberedelsesfasen (med hovedvekt på 1990-tallet), etableringsfasen (2000-tallet), utviklingsfasen (2010-tallet) og det vi kaller re-orienteringsfasen (2020-tallet). Siste del av teksten bruker vi på noen overordnede temaer som synes å ha vært (og fremdeles er) sentrale for ph.d.-programmet.

---

1 Se <https://nmh.no/studier/doktorgrad/phd-programmet>.

Kilder og analytisk perspektiv

Dette kapitlet er i stor grad bygget på materiale fra NMHs arkiv. Hovedkildene er tre forskrifter (2002, 2006, 2015), i tillegg til en vedtatt, men ikke iverksatt forskrift (2008), tre studieplaner (2001, 2005, 2014/2022) og arkivmateriale i form av interne notater, referater, brev, vurderingsrapporter, saksfremlegg, disputasinformasjon og stipendiatmapper.

I tillegg har vi hatt tilgang på upubliserte dokumenter som for eksempel interne notater til og fra medlemmer av doktorgradsutvalget og FoU-utvalget. Frem til 2005 er det snakk om kun fysisk materiale, deretter i økende grad digitalt tilgjengelig materiale.

Skriftlige kilder kan ha flere funksjoner i en studie (Repstad, 2007, s. 103). De kan reise problemstillinger, de kan kaste lys over problemstillinger eller andre kilder, og de kan i seg selv gjøres til direkte gjenstand for analyse og fortolkning. I denne fremstillingen veksler de skriftlige kildene på å ha disse ulike funksjonene. Dessuten utgjør de skriftlige kildene en viktig historisk drivkraft når historiske perspektiver på NMHs forskerutdanning skal beskrives og drøftes.

Hensikten med historiske analyser er å rekonstruere fortiden ved å samle inn et spredt materiale og omforme det til meningsfulle bilder av hvordan noe var, eller kan ha vært. Det handler om å forfølge prosesser og handlingsrekker over tid, der en legger like mye vekt på kontinuitet som på brudd (se f.eks. Andresen et al., 2015; Melve & Ryymin, 2018; Sandmo, 2015). I arbeidet med kildene har vår prosess vært av en hermeneutisk karakter – som en samtale mellom kildene og forskerne. Det handler om å forsøke å forstå historiske hendelser på sine egne premisser så vel som å situere dem i sin egen kontekst og relatere dem til historiske endringsprosesser (Andresen et al., 2015, s. 16).

De skriftlige kildene utgjør altså drivkraften når vi undersøker NMHs forskerutdanning i et historisk perspektiv. Disse kildene gir oss innsikt i hva som har skjedd på et formelt nivå, det være seg i kommunikasjonen mellom NMH og departementet og i utviklingen av forskrifter og studieplaner. Videre finner vi tekster som gir en viss innsikt i beveggrunner, tenkemåter og argumentasjoner i dokumentasjonen knyttet til de forskjellige søknadsprosessene. Denne dokumentasjonen gir oss imidlertid lite eksplisitt informasjon om forutgående diskusjoner og eventuelle kamper mellom ulike aktører ved NMH, kun i noen grad mellom NMH og departementet. De upubliserte dokumentene vi har hatt tilgang til gir

begrenset innsikt i konteksten de er skrevet inn i. I denne sammenhengen støter vi også på en del forskningsetiske utfordringer og personvernhen-syn. Dette har vært styrende for arbeidet med de historiske kildene. Til tross for at vi har valgt å ikke gå inn i drøftinger av hvem som mente hva og hvilke kamper og aktører som har eksistert i feltet, betyr ikke dette at utviklingen har foregått uten aktører med ulike posisjoner og agendaer. Hva som finnes og ikke finnes i våre skriftlige kilder må imidlertid sees i lys av hva slags tekster de er i vår sammenheng (Melve & Ryymin, 2018, kap. 3).

I historieskriving skiller man mellom «det som har skjedd» og «fortel-lingen om det som har skjedd». Denne teksten er en fortelling om det som har skjedd. Vi som er forfattere av denne teksten har et subjektivt forhold til forskningsobjektet, i og med våre tidligere og nåværende posisjoner ved NMH. Dette innebærer at også vi er en del av «fortellingen om det som har skjedd», noe som medfører et behov for refleksjon fra forfatternes side omkring forutsetningene for skrivearbeidet vårt, med særlig oppmerksom-heten rettet mot hvordan personlig involvering påvirker interaksjonen med studieobjektet (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 314–318).

Harald Jørgensen har vært rektor ved NMH i to perioder, og han var sentral i tilblivelsen av programmet. Han var også leder av doktorgrads-utvalget (DRU) og utvalg for forsknings- og utviklingsarbeid (FoU-utvalget) i programmets tidligste fase. Øivind Varkøy var leder av DRU i åtte år (2013–2021) og DRU-medlem både i 2005 og fra 2021 til dags dato. Både Jørgensen og Varkøy har veiledet flere av stipendiatene. Solveig Christensen har 20 års erfaring fra NMH og har selv gjennomført NMHs ph.d.-program. Hun har de siste 10 årene vært administrativt ansvarlig for ph.d.-programmet og hun har vært tett på både faglige og administrative prosesser som har preget utviklingen.

I sum gjør dette at forfatterstemmene er tydelig til stede i denne artik-kelen. Det kan innvendes at det ikke gir den nødvendige distansen til tek-sten. Samtidig gir det både nyttige og nødvendige innsikter, særlig der hvor arkivmaterialet er mangelfullt eller uklart. Her vil forfatternes erfaring langt på vei fungere som kompletterende empiri.

Det kan innvendes at stipendiatenes stemmer mangler i denne fremstil-lingen. Vi har ikke foretatt intervjuer med nåværende og tidligere stipen-diater. Det ville blitt en annen – og langt mer omfattende – studie. Likevel vil vi mene at stipendiatenes stemmer indirekte er med gjennom mange av de skriftlige kildene, særlig gjelder dette de periodiske evalueringene av

ph.d.-programmet (NMH, 2014, 2017, 2021).² Et viktig forarbeid til denne artikkelen har også vært oppbyggingen av et komplett historisk og samtidig ph.d.-arkiv på NMHs nettsider (NMH, 2023). All informasjonen vi har fått gjennom dette arbeidet klinger med i denne teksten – både som grunnlag, som resultat og som perspektiv.

Problemstilling

Til grunn for teksten ligger følgende spørsmål:

Hva kjennetegner ph.d.-programmets tilblivelse og utvikling gjennom 25 år, og hvilke temaer preger utviklingen?

Første del av problemstillingen refererer til den kronologiske gjennomgangen i første halvdel av teksten, mens den andre delen refererer til den tematiske drøftingen i andre del av teksten.

Kontekstualisering

Utviklingen av forskeropplæringen har naturligvis ikke foregått i et vakuum. Utviklingen må sees i lys av generelle utviklingstrekk innenfor den høyere utdanningssektoren i Norge og Europa, og da spesielt i kjølvannet av den såkalte «Bologna-erklæringen» (Regjeringen, 1999). I denne prosessen har tradisjonelle musikkonservatorier gradvis blitt transformert til forskningsbaserte institusjoner – noe som betyr at man kombinerer avansert utøvertrening med kritisk refleksjon og forskning, både i vitenskapelig og kunstnerisk forskeropplæring (Johansson & Georgii-Hemming, 2021).

Siden opprettelsen av musikkonservatorier på 1600-tallet, har yrkesopplæringen av orkestermusikere i de fleste europeiske land foregått ved musikkonservatorier, uavhengige musikkakademier og musikkhøgskoler. Slike institusjoner legger tradisjonelt vekt på kunstneriske praksiser og instrumentelle og yrkesfaglige studier, samt at de trener studentene til utøvende musikeryrker. Individuell utvikling av utøvende kompetanse har stått og står i sentrum (Gaunt, 2008; Jørgensen, 2009; Mills, 2002). Universitetsstudier i musikk har derimot hatt et sterkere

---

2 Periodisk programevaluering som del av «system for sikring og utvikling av studiekvalitet» ble innført for ph.d.-programmet fra 2010.

fokus på akademiske problemstillinger: analytiske, historiske, estetiske, filosofiske, psykologiske, sosiologiske og kulturteoretiske aspekter, for å nevne noen.

Som en konsekvens av Bologna-erklæringen utfordres dette tradisjonelle bildet gjennom det man gjerne omtaler som «akademiseringen av kunstutdanningene», en utvikling som er forbundet med en rekke sosiale og pedagogiske reformer (Angelo et al., 2019). Denne utviklingen bidrar til at høyere musikkutdanning i økende grad preges av sterke forventninger til kritisk refleksjon, forskning og akademisk publisering. Parallelt har de høyere musikkutdanningsinstitusjonene tilpasset seg akademiske standardiseringer av emner, karakterer og lærerstillinger.

Akademiseringsprosesser er ikke noe som kun gjelder høyere musikkutdanning, men også blant annet sykepleierutdanning, lærerutdanning og utdanningen av sosialarbeidere, journalister og bibliotekarer (Moberg, 2018). Generelt kan akademiseringsprosesser relateres til utdanningenes behov for økende sosial aksept, standardisert gradssystem, refleksjonsbasert kunnskap og også tilgang til offentlig finansiering. Det forventes at studenter er fortrolige med reflekterte og forskningsbaserte læringsformer (Gies, 2019).

Med unntak av Norges musikkhøgskole, har alle musikkonservatorier i Norges som opprinnelig var organisert for yrkesutdanning av musikere og musikk lærere, fusjonert med universiteter. Dette har skjedd gjennom 2010-tallet. Etter hvert som utdanningene ved musikkonservatoriene har blitt akademisert, utfordres tradisjonelle forestillinger om musikalsk kunnskap og kompetanse, ikke minst forholdet mellom praksis og teori. Akademisering indikerer en prosess der teoretiske og verbale sider ved utdanningen vektlegges i tillegg til (og noen vil hevde på bekostning av) praktiske og kroppslige aspekter, noe som også endrer utdanningene i mer teoretiske, analytiske og akademiske retninger.

Utviklingen av ph.d.-programmene ved Norges musikkhøgskole må ses i lys av den generelle akademiseringen av høyere utøvende musikkutdanningsinstitusjoner. Med Bologna-erklæringen og den påfølgende kvalitetsreformen i høyere utdanning kom et krav om tydeligere sammenheng mellom utdanningsnivåene bachelor (1. syklus), master (2. syklus) og ph.d. (3. syklus). Det skal både «sive oppover» og «sive nedover» i denne gradssøylen. «Sive oppover» ved at master skal sikre godt kvalifiserte søkere for opptak til ph.d., og «sive nedover» ved at ph.d. skal sikre forskningsbasert undervisning på master- og bachelornivå, og for øvrig sikre samfunnet

forskerkompetanse både innenfor og utenfor academia. Uavhengig av om man ser på de politiske, formelle og juridiske, sosiale eller epistemologiske aspektene og motivene, betegner akademisering en transformasjonsprosess. Denne prosessen innebærer å transformere et praksisrelatert utdanningssystem i retning av et akademisk orientert system hvor undervisning har klare koblinger til forskning.

Del 1: Kjennetegn ved ph.d.-programmets opprettelse og utvikling gjennom 25 år

1990-tallet: Forberedelsesfasen

NMH ble etablert som en vitenskapelig høyskole i 1973. Dermed ble den sidestilt med universitetene (den gang Oslo, Bergen og Tromsø) og seks andre vitenskapelige høyskoler. Disse institusjonene ble omfattet av et lovverk som skulle regulere institusjonenes virksomhet. Alle hadde rett og plikt til å drive med forskning, men NMH og Arkitekthøgskolen hadde ikke rett til å tilby doktorgrad. Dette medførte ingen protester fra NMH, siden høyskolen hadde mer enn nok med å etablere seg med faglig innhold og praktiske rutiner. Likevel vokste ønsket om å tydeliggjøre NMH som forskningsinstitusjon relativt raskt. Dette kan vi lese blant annet av et notat til rektor Robert Levin fra desember 1976, signert professor Owain Edwards (musikkhistorie), professor Harald Jørgensen (musikkpedagogikk) og studiesjef Einar Solbu (Edwards et al., 1976). En sentral problemstilling var forholdet mellom tradisjonell vitenskapelig forskning (i eksempelvis musikkvitenskap, musikkpedagogikk og musikkhistorie) og det som i dag omtales som kunstnerisk utviklingsarbeid. Notatet reiser spørsmålet om hva forskning kan, bør og skal være ved NMH. Notatet støttet seg på definisjonen om at «forskning er virksomhet som utøves systematisk for å øke fondet av viten og for å bruke denne viten til å fremme nye anvendelser» (St.meld. nr. 35 (1975–76)). Dette mente man pekte både mot tradisjonell forskning («øke fondet av viten») så vel som mot nye former for forskning («å fremme nye anvendelser»).

Mot slutten av 1970-tallet ble det mer forskningsaktivitet på høyskolen, og det første og tydeligste uttrykket for denne utviklingen kom med opprettelsen av et eget forskningsutvalg i 1980, det som senere ble til «utvalg for forsknings- og utviklingsarbeid» (FoU-utvalget). Utvalgets viktigste oppgave i 1980-årene var å utlyse forskningsmidler til prosjekter og tildele

tid til å arbeide med prosjekter. Utvalget arrangerte kurs og seminarer for ansatte og også med deltakere fra de andre nordiske landene. «Hva er FoU?» ble et fast tema i disse årene. Men doktorgraden ble ikke et tema før senere, og da som en konsekvens av nasjonale strømninger. Disse strømningene ble synliggjort i blant annet forskningsmeldingen *Med viten og vilje* (NOU 1988: 28) og St.meld. nr. 40 (1990–91) *Fra visjon til virke. Om høgre utdanning*. Frem til da hadde tildeling av doktorgrad skjedd uten at det lå et organisert studium eller systematisk veiledning til grunn – det vi kjenner som dr.philos.-graden. I stortingsmeldingen leser vi at «de nye doktorgradene kjennetegnes av at kandidatene skal gjennomgå en godkjent faglig, metodisk og teoretisk skoloring i form av kurs med krav om obligatorisk og aktiv deltakelse og med fastsatt pensum. Veiledningen utgjør dessuten en formalisert del av programmet» (St.meld. nr. 40 (1990–91), s. 107). I kjølvannet av denne dreiningen ble det opprettet flere stipendiatstillinger i sektoren, også på NMH og andre høgskoler uten eget doktorgradsprogram. Stipendiatene ved NMH ble tatt opp på doktorgradsprogrammene ved universitetene i Oslo, Göteborg og Lund, samtidig som de hadde sin ansettelsestilhørighet på NMH. Dette var en måte for NMH å prioritere forskning på tross av at de manglet en egen forskerutdanning.

På 1990-tallet ble det gjort mange fremstøt for å få doktorgraden til NMH. Arkitektthøgskolen fikk doktorgradsrett (dr.ing.) i 1990, og NMH hadde stipendiat (se over) klare til å gå inn i et doktorgradsprogram. Videre ble doktorgrad innført som krav for tilsetning i førsteamanuensisstillinger i sektoren. Ildsjeler i skolens ledelse og lærerstab jobbet både internt og eksternt for å berede grunnen for en søknad om doktorgradsprogram. NMH var sektorens «storebror» på det utøvende og skapende utdanningsfeltet, men «lillebror» på det vitenskapelige feltet. Mellom disse to posisjonene forsøkte NMH å finne sin vei, både som kunsthøgskole og etter hvert også som forskningsinstitusjon. Det skulle vise seg å bli en lang kamp, der jakten på selvstendighet i flere omganger ble stoppet av argumenter om at forskningsmiljøet var for lite til å huse en forskerutdanning.

Søknad om doktorgradsrett

I april 1990 sendte NMH sin første søknad til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) om å få etablere et doktorgradsprogram

og tildele graden dr.art. NMH argumenterte med at høghskolen hadde opprettet studier på hovedfagsnivå og var godt rustet for å sikre opptaksgrunnlaget til doktorgrad. Forsknings- og veiledningskompetansen i det faste personalet var dessuten styrket. Høghskolen hadde allerede besatt to stipendiatstillinger, og rekruttering til førstestillinger var et viktig argument. Man ønsket også å tilrettelegge for kompetanseheving i den faste lærerstaben ved at lærere skulle gis tilbud om forskningstid for å ta en doktorgrad. Departementet av slo søknaden. Det fulgte ingen begrunnelse med avslaget. Underforstått var begrunnelsen at NMHs forskningsmiljø var for lite, siden vedtaket ble fulgt opp av en oppfordring om å inngå et nærmere samarbeid med Universitetet i Oslo om utdanning på doktorgradsnivå.

Opprettelse av doktorgradsutdanning dreide etter hvert fra å være et spørsmål om kompetanseheving og rekruttering til å handle om autonomi og institusjonspolitikk. NMH falt mellom flere stoler i utdanningssektoren. Høghskolen var gitt selvstendighet som vitenskapelig høghskole, men fikk likevel ikke den samme retten til å tilby doktorgradsutdanning som alle øvrige vitenskapelige høghskoler hadde fått. Det ble uttrykt bekymring for hvor lenge NMH kunne beholde sin selvstendighet som vitenskapelig høghskole uten forskning og forskerutdanning i sin portefølje.

Etter anbefaling fra Universitetsrådet søkte derfor NMH på nytt om å få tildelingsrett for doktorgrad på tampen av 1991. Søknaden tok utgangspunkt i at opplæringen skulle skje i samarbeid med Universitetet i Oslo for å sikre tilfang fra et tilstrekkelig stort forskningsmiljø. Argumentasjonen handlet også om at St.meld. nr. 40 (1990–91) hadde trukket opp et tydelig skille mellom institusjonene: de som tilbyr doktorgraden og de som ikke gjør det. NMHs oppfatning var at høghskolen burde høre hjemme i den første kategorien, som en spydspiss blant de kunstfaglige utdanningsinstitusjonene. Mensøknaden ble igjen avslått. NMHs stipendiater ble henvist til å ta doktorgraden et annet sted, for eksempel på Universitetet i Oslo.

Både innenfor musikkhistorie og musikkpedagogikk var det på denne tiden flere ansatte på NMH enn ved de musikkvitenskapelige instituttene ved universitetene til sammen. I musikkpedagogikk hadde NMH også utviklet et studieløp med både kandidatstudium og hovedfag. Det lå derfor godt til rette for et institusjonssamarbeid, særlig på fagområdene musikkpedagogikk og musikkhistorie.

I utøvende og skapende fag var det mer utfordrende. Hvordan kunne man knytte det skapende og utøvende til vitenskapelig refleksjon? I Finland hadde Sibelius-akademiet i Helsinki startet doktorgradskurs for utøvere i 1988, og i Sverige hadde Musikhögskolan ved Göteborgs universitet på 1980-tallet etablert en doktorgrad for utøvere. Disse doktorgradsprogrammene hadde noe ulik vekt på komponentene tekst og utøving, men begge deler måtte være med. NMH hadde nær kontakt med begge institusjoner, og særlig kontakten med Göteborg ble viktig. Fra våren 1998 kunne NMHs stipendiater delta på doktorgradskurs i Göteborg. NMH lønnet på denne tiden fire stipendiater som var tatt opp på doktorgradsprogram ved andre institusjoner. Kun én av disse fire fullførte. Dette opplevdes som svært nedslående for NMH, som konkluderte med at NMH trengte sin egen forskerutdanning for å kunne ha en tettere oppfølging av stipendiatene og sikre gjennomføring.

I 1997 sendte NMH den tredje søknaden til departementet om å få opprette sitt eget doktorgradsprogram (NMH, 1997). I søknaden ble det lagt vekt på erfaringene fra de foregående årene og behovet for å drive utdanningen selv for å kunne kvalitetssikre oppfølgingen. NMH kunne også vise til at de hadde inngått et bredt samarbeid med de store institusjonene, slik tidligere avslag hadde oppfordret til.

Denne tredje søknaden definerte hvilke programmer NMH ønsket å prioritere: musikkpedagogikk, musikkterapi, profesjonsrettede programmer på det utøvende og kunstneriske feltet og historiske og samtidsrettede oppføringspraktiske programmer innenfor musikkvitenskap. Dette var fagområder NMH mente ikke var dekket ved andre norske institusjoner, og der NMH både kunne og burde bli det faglig sterkeste forskningsmiljøet.

Tildeling av doktorgraden

Statsråd Jon Lilletun oppnevnte en internasjonal sakkyndig komite til å vurdere NMHs søknad, og den anbefalte at NMH fikk rett til å tildele doktorgraden (Nielsen et al., 1998).³ Den 21. desember 1998 fikk NMH et brev fra departementet som bekreftet dette (KUF, 1998). Det ble imidlertid påpekt forhold der departementet forutsatte iverksetting av nødvendige

3 Komiteen besto av professor Halina Dunin-Woyseth (leder, Arkitektthøgskolen i Oslo), professor Frede V. Nielsen (musikkpedagog, Danmarks Lærerhøjskole) og professor Heinrich Schwab (musikkviter, Københavns universitet).

tiltak for å imøtekomme enkelte av komiteens merknader. «Disse er særlig knyttet til oppbygging av forskerkompetanse for kandidater med bakgrunn fra utøvende eller skapende virksomhet» (KUF, 1998). Den kongelige resolusjonen lot vente på seg, blant annet i påvente av avklaring på hvilken gradsbenevning NMH skulle få lov til å bruke. Likevel regner ph.d.-utdanningen 1. januar 1999 som sin opprettelsesdag.

I de neste fire årene som gikk fra opprettelsen av programmet til den første NMH-disputasen ble avholdt i slutten av 2002, hadde høyere utdanning vært gjennom kvalitetsreformen som ledet frem til ny gradsstruktur, vedtatt av Stortinget i 2001 (St.meld. nr. 27 (2000–2001)). Dette førte til at tidligere diskusjoner om gradsbenevning ikke lenger var en problemstilling. Fra 2002 fikk alle graden ph.d., inkludert den første doktorgraden ved NMH (Vollestad, 2002).

2000-tallet: Etableringsfasen

Perioden i tall

Det ble tatt opp 41 personer til ph.d.-programmet fra starten og frem til 2010. Disse var fordelt med 20 på oppføringspraksis, 14 på musikkpedagogikk og 7 på musikkterapi. 5 sluttet eller har ikke fullført. Hele 5 fra den faste lærerstaben ble tatt opp på programmet den første tiden, noe som må sees som et uttrykk for et sterkt behov for institusjonell kompetanseheving. 2 av disse valgte imidlertid å slutte, mens 3 oppnådde ph.d.-graden. Ytterligere 13 ble tatt opp med eksternfinansiering, hvorav 1 sluttet. 23 ble ansatt i stipendiatstillinger.

Ved inngangen til 2010 var det oppnådd i alt 17 ph.d.-grader ved NMH: 8 i oppføringspraksis, 6 i musikkpedagogikk og 3 i musikkterapi. 7 av 8 oppføringspraktiske avhandlinger inneholdt både skriftlig og utøvende dokumentasjon.

Faglige utviklingstrekk på 2000-tallet

Da NMH til slutt fikk sin godkjenning fra daværende kirke- og undervisningsminister Jon Lilletun, var det en forutsetning at høyskolen skulle samarbeide med institusjoner med etablerte doktorgradsprogram for å sikre høy kvalitet på tilbudet. Dette bærer den første studieplanen fra 2001 preg av. Studieplanen beskriver en doktorgradsutdanning med to hovedprogram, og for begge vektlegges tverrfaglighet og samarbeid:

Musikkpedagogikk og musikkterapi er tverrfaglige disipliner som krever et tverrfaglig program [...] i samarbeid med andre norske og nordiske institusjoner. I tillegg vil en viktig del av opplæringen knyttes til de kurs som arrangeres innenfor nordiske nettverk.

Historiske og samtidsrettede oppføringspraktiske problemstillinger («oppføringspraksis») skal «fange opp musikologiske og musikkteoretiske problemstillinger forbundet med musikalske utøvelsestradisjoner. Programmet er særlig rettet mot utøvere som ønsker å arbeide i kontakt med musikologiske og musikkteoretiske miljøer, og mot musikologer og teoretikere som vil arbeide i kontakt med et utøvende miljø. Også dette programmet er preget av tverrfaglighet, og gjennomføres i samarbeid med andre norske og nordiske institusjoner. (NMH, 2001)

Neste studieplan er fra 2005. Her er to hovedprogram blitt til tre linjer, og det defineres hva som skal kjennetegne de ulike linjene, eller fagområdene, som de senere ble hetende (jf. 2006-forskriftens § 1):

Musikkpedagogikk, som har musikalske undervisnings- og læringsprosesser som hovedtema.

Musikkterapi, som omhandler musikalske og mellommenneskelige prosesser knyttet til helse- og livskvalitet.

Oppføringspraksis, som setter fokus på historiske, samtidsrettede og estetiske problemstillinger i et utøvende og musikkvitenskapelig perspektiv. (NMH, 2005)

Det er nærliggende å anta at overgangen fra to til tre fagområder/program/linjer kan ha å gjøre med utviklingen av og bevisstheten om musikkterapi som et eget forskningsfelt på NMH. Musikkterapi hadde vært et relativt lite forskningsmiljø sammenlignet med musikkpedagogikk, og det var tatt opp færre stipendiater i musikkterapi enn i musikkpedagogikk og oppføringspraksis i programmets første fem–seks år. Fra 2004 skjer en endring. Da disputerte den første for ph.d.-graden i musikkterapi (Trondalen, 2004), og fra 2005 fikk doktorgradsutvalget også musikkterapeutisk representasjon, i tillegg til musikkpedagogisk og oppføringspraktisk.⁴ Det er derfor nærliggende å tro at den formelle synliggjøringen av musikkpedagogikk og musikkterapi som to adskilte fagområder er en speiling av denne utviklingen på programmet så vel som på institusjonen som helhet. Både musikkpedagogikk og musikkterapi som forskningsfag var i rask utvikling på 2000-tallet.

4 For historisk oversikt over utvalgsledere og utvalgsmedlemmer, se <https://ansatt.nmh.no/organisasjon/utvalg-komiteer/dru>.

I 2008 ble det utarbeidet en ny forskrift som aldri ble iverksatt (NMH, 2008).⁵ Ut av denne upubliserte forskriften kan vi se at det er stor bevegelse i oppfatningen av fagområdene og hva en avhandling kan være og ikke være. For eksempel åpnes det for at også musikkpedagogisk og musikkterapeutisk utøving kan inngå i avhandlingen, ikke bare kunstnerisk. Forutsetningen er den samme for alle fagområdene: at utøvende dokumentasjon skal inngå i den faglige drøftingen og bli vurdert som et vedlegg eller illustrasjon i en vitenskapelig sammenheng. Dette kan forstås som en ensretting av fagområdene. Der oppføringspraksis tidligere hadde «eid» utøving, omtalt som «kunstnerisk dokumentasjon», ble det nå foreslått å gjøre utøvende dokumentasjon mulig for alle fagområder.

Selv om 2008-forskriften formelt sett aldri ble iverksatt, er den et uttrykk for en utvikling i programmet og diskusjoner som pågikk i doktorgradsutvalget og blant veiledere og stipendiater. Oppføringspraksis sto ikke lenger i den samme særstillingen som den tilsynelatende gjorde fra begynnelsen av. Mot slutten av 2000-tallet var både det musikkpedagogiske og det musikkterapeutiske fagområdet godt etablert i ph.d.-programmet. Det ser ut til at det ble viktigere å samordne fagområdene og synliggjøre ph.d.-programmet som *ett* program enn å fokusere på det særegne med forskning på utøvende og skapende prosesser, som var det mest fremtredende i programmets opprettelsesfase.

Organisatoriske utviklingstrekk på 2000-tallet

Allerede i 1998, før doktorgradsprogrammet formelt så dagens lys, ble det opprettet et doktorgradsutvalg (DRU) ved NMH. Frem til 2008 byttet utvalget leder hvert år (noen satt i flere omganger). Det var ikke mange å ta av med relevant kompetanse, og det er også de samme fem–seks personene som går igjen både som utvalgsledere og som medlemmer. Fra 2004 er en stipendiatrepresentant med i utvalget. Fra 2009 bestemte rektoratet at DRUs leder skulle følge rektoratsperioden. I prinsippet var nok det også ment å gjelde utvalgsmedlemmene, men det tok ytterligere fire år før dette prinsippet ble gjennomført for alle i utvalget.⁶ Det er likevel klart at det mot slutten av tiåret skjedde store endringer i programmets rammer og organisering: I 2008 ble det for første gang gjort opptak i kull. Undervisningen i

5 Forskriften ble vedtatt i NMHs vedtaksorganer, men den ble aldri meldt inn til Lovdata. Det foreligger ikke dokumentasjon som forklarer hvorfor forskriften ikke ble iverksatt.

6 Se <https://ansatt.nmh.no/organisasjon/utvalg-komiteer/dru>.

opplæringsdelen ble gitt i bolker. NMH tilbød undervisning i vitenskaps-teori og metode, og år om annet også andre forskerkurs. Stipendiatene ble også gitt en helt ny selvstendighet (og medfølgende ansvar) ved at de fikk disponere et eget driftsbudsjett.

Overgangen mellom 2000- og 2010-tallet kjennetegnes videre av en rekke initiativ fra doktorgradsutvalget og stipendiater om endringer av praksis, mange av dem felles for alle fagområdene. Det var imidlertid lang vei fra initiativ til formell forankring på denne tiden. En viktig praksis som prøvedisputas ble utprøvd allerede i 2008 og ble innført som fast ordning fra 2009, men først i 2014 ble prøvedisputas studieplanfestet. Den nevnte forskriften fra 2008 ble iverksatt først i 2015, riktignok etter vesentlige omarbeidinger. Arbeidet som ble gjort i 2008 og årene etter var like fullt viktig. Det ga retning til programmet og endrede praksiser fulgte i kjølvannet av arbeidet.

Hva skrev man om på 2000-tallet?

Av de 20 oppføringspraktiske prosjektene som ble tatt opp i perioden fra oppstarten til og med 2009, omhandler 13 av dem historisk oppføringspraksis, mens 7 omhandler samtidsrettede temaer. 3 avhandlinger omhandler jazz og populærmusikk, de øvrige klassisk musikk. Av de 14 musikkpedagogiske prosjektene som ble tatt opp i denne perioden, omhandler 5 høyere musikkutdanning, 3 avhandlinger omhandler grunnskolen, 1 videregående skole og 1 kulturskole. 2 studier er gjort i kor, og 2 studier er kontekst-uavhengige. Av de 7 musikkterapeutiske prosjektene omhandler 4 av dem pasient- eller elevgrupper med særlig behov. 2 studier omhandler musikk som hverdagsressurs, mens 1 studie er en filosofisk utforskning av musikk-terapeutisk improvisasjon.

2010-tallet: Utviklingsfasen

Perioden i tall

I tiårsperioden 2010 til og med 2019 ble det tatt opp 51 personer på programmet. Disse fordelte seg med 20 på oppføringspraksis, 19 på musikkpedagogikk og 12 på musikkterapi. 6 har sluttet eller ikke fullført. 46 ble finansiert gjennom stipendiatstillinger. 2 fra den faste lærerstaben ble tatt opp på programmet i denne perioden, men begge valgte å slutte. 3 ble tatt opp med eksterntfinansiering, hvorav alle har fullført.

Ved inngangen til 2020 var det oppnådd i alt 52 ph.d.-grader på vitenskapelig grunnlag ved NMH: 19 i oppføringspraksis (hvorav 11 i denne perioden), 23 i musikkpedagogikk (hvorav 17 i denne perioden) og 10 i musikkterapi (hvorav 7 i denne perioden). 7 av de 11 oppføringspraktiske avhandlingene som ble forsvart i perioden 2010–2019 består av både skriftlig og utøvende dokumentasjon.

Faglige utviklingstrekk på 2010-tallet

I 2014 ble studieprogrammets tredje studieplan vedtatt, og 1. januar 2015 trådte omsider en ny forskrift i kraft. De store linjene i studieplanen var som i 2001 og 2005, men opplæringsdelen ble supplert med et innføringskurs, bestående av blant annet kunnskapsfilosofi og forskningsetikk. Opplæringsdelen ble utvidet fra 36 til 40 studiepoeng. Studieplanen formaliserte mange av praksisene som var etablert i perioden 2008–2014, og den fikk langt tydeligere emnebeskrivelser, særlig gjelder dette beskrivelser av arbeidskrav og avsluttende vurdering. Beskrivelsen av ph.d.-programmet fulgte samme struktur som beskrivelsen av andre studier på høyskolen, og det var en økende bevissthet i doktorgradsutvalget om at ph.d.-programmet skulle være en selvfølgelig del av studieporteføljen ved NMH. I den formelle strukturen sorterer ph.d.-programmet under «forskning», ikke «studier», men programmet inngår i studiehåndboken på linje med øvrige studier og presenteres på nettsidene sidestilt med øvrige studier.

Innholdsbeskrivelsene av fagområdene fra 2001 og 2005 ble fjernet først i 2014. I 2014-planen står det kun slik: «NMHs doktorgradsprogram er en treårig utdanning med et omfang på 180 studiepoeng med mulighet for fordypning innenfor følgende fagområder: Historiske og samtidsrettede oppføringspraktiske problemstillinger («oppføringspraksis»), musikkpedagogikk og musikkterapi» (fra innledningen til 2014-planen).

Det følger ikke lenger med en hale som forklarer hva fagområdene skal fokusere på. At fagområdene ikke lenger beskrives kan forklares på to måter: Fagområdene er godt etablert, og «alle» vet hva de handler om. Eller det kan skyldes at fagområdene er i endring og «ingen» vet hva de handler om.

Mellom «alle vet» og «ingen vet» skjedde en dreining innenfor alle tre fagområdene på 2010-tallet: Musikkpedagogikk-søkerne strakk seg i retning av blant annet profesjonsforskning, musikkterapi-søkerne i retning av musikk- og (folke)helse-forskning, og oppføringspraksis-søkerne

i retning av musikkfilosofisk og kultursosiologisk forskning – i tillegg til de etablerte forskningstematikkene. Det var også stadig flere prosjekter som vaket mellom fagfeltene. Musikerhelse er et slikt eksempel. Forskning på musikerhelse kan være et bidrag til alle fagområdene i programmet. Forskning på nye og endrede musikerroller er også et tilbakevendende tema i mange søknader og som kan høre hjemme både innenfor musikkpedagogikk og oppføringspraksis, avhengig av perspektiv. Profesjons- og arbeidslivsforskning har oftest vært knyttet til det musikkpedagogiske fagområdet, men dette er også i ferd med å endre seg på 2010-tallet. Det gjøres profesjonsstudier også innenfor fagområdet musikkterapi, og forskning på nye musikerroller og profesjonsforskning har mange berøringspunkter. Fellesnevneren er «arbeidslivsforskning», som i sin tur peker mot utdanningsforskning, det vil si forskning på forholdet mellom utdanning *av* musikere, komponister, kirkemusikere, musikkpedagoger og musikkterapeuter og utdanning *til* et mer og mindre spesifikt yrkesfelt – som dessuten er i stor endring. Den tverrfagligheten som i den første studieplanen pekte utover mot eksternt samarbeid, peker nå like mye mot tverrfaglighet mellom fagområdene innad i programmet. Ved hvert opptak oppstår diskusjoner i doktorgradsutvalget og hos de sakkyndige som vurderer søknadene om grensesnittet mellom fagområdene – fordi søkerne og deres prosjekter endrer seg.

Organisatoriske utviklingstrekk

Forskningsentrene ble etablert i 2013–2014, og utgjør et viktig tidsskille for programmet. Før 2013 hadde NMH såkalte innsatsområder. De tre forskningsentrene CERM, CREMAH og NordART samler og utvikler forsknings- og utviklingsarbeid innenfor henholdsvis musikkpedagogikk, musikkterapi og musikk og helse og kunstbasert forsknings- og utviklingsarbeid.⁷ Mens det langt på vei er et en-til-en-forhold mellom ph.d.-fagområdene i musikkpedagogikk og musikkterapi og forskningsentrene CERM og CREMAH, har forholdet mellom oppføringspraksis og NordART vist seg å være langt mer utfordrende. Senterets portefølje er

7 CERM: Centre for Educational Research in Music / Senter for utdanningsforskning i musikk; CREMAH: Centre for Research in Music and Health / Senter for forskning i musikk og helse; NordART: The Arne Nordheim Centre for Artistic Research in Music / Arne Nordheim-senteret. I tillegg har NMH fra 2014–2023 huset CEMPE: Centre of Excellence in Music Performance Education / Senter for fremragende utdanning i musikkutøving. CEMPE er ikke et forskningscenter, men har hatt tre stipendiater knyttet til seg. Les mer om sentrene på nmh.no/forskningsentre.

svært sammensatt, og et en-til-en-forhold mellom fagområdet oppføringspraksis og senteret finnes ikke. I tillegg har NMH begrenset med vitenskapelig forskerkompetanse i oppføringspraksis, og høyskolen har måttet engasjere mange eksterne veiledere. Mangelen på oppføringspraktisk veiledningskompetanse har vært programmets akilleshæl gjennom hele dets historie. Dette er ikke kun et lokalt problem for forskerutdanningen, det er en stor institusjonell utfordring som handler om i hvilken grad og på hvilke områder oppføringspraktisk forskerkompetanse anses som meritterende. Dette kommer vi tilbake til mot slutten av kapittelet. I sum har dette ført til at mange stipendiater i oppføringspraksis har hatt en opplevelse av å mangle tilknytning til egen institusjon. Dette har vært et tilbakevendende tema i de periodiske programevalueringene (NMH, 2014, 2017, 2021). Ved overgangen til 2020-tallet er det igangsatt flere tiltak for å imøtekomme og inkludere de oppføringspraktiske stipendiatene på NMH.

Et annet viktig utviklingstrekk på 2010-tallet er organisering av opplæringsdelen. Denne hadde frem til 2013 vært preget av bolkundervisning for å tilrettelegge for de eksterntfinansierte fjernstudentene. Fra å utgjøre over tretti prosent av dem som ble tatt opp på ph.d.-programmet på 2000-tallet, var tallet på eksterntfinansierte sunket til litt under seks prosent på 2010-tallet. Undervisningen kunne derfor legges om til periodeundervisning, med ukentlig undervisning gjennom hele første semester. Dette var et ønske som kom fra stipendiatene selv. De ønsket at undervisningen skulle gå over mer tid slik at stoffet kunne modnes, og de ønsket seg en struktur som gjorde at undervisningen i vitenskapsteori og metode korresponderte.⁸

Hva skrev man om på 2010-tallet?

Av de 20 oppføringspraktiske prosjektene som ble tatt opp fra 2010 til og med 2019 er 12 i kategorien «historisk oppføringspraksis» og 8 i kategorien «samtdsrettet oppføringspraksis». 14 avhandlinger omhandler klassisk musikk, 3 omhandler musikkteknologi og komposisjon og 3 omhandler andre sjangre (populærmusikk, folkemusikk,

---

⁸ Den store nedgangen i eksterntfinansierte prosjekter er en naturlig konsekvens av fusjoner på 2010-tallet som gjør at langt flere av de tidligere konservatoriene fikk tilgang på forskeropplæring ved universitetene de ble en del av.

jazz). Halvparten av avhandlingene kunne vært vurdert som musikkvitenskapelige avhandlinger.

Av de 19 musikkpedagogiske prosjektene som ble tatt opp i denne perioden, omhandler 9 av dem høyere musikkutdanning, flere med en rettethet mot profesjonsfeltene. 3 studier er knyttet til grunnskolen, og 3 studier omhandler kulturskolen eller program for unge musikere. De resterende 4 studiene er knyttet til andre kontekster og temaer (flyktningleir, kirke, ledelse, musikkpedagogisk grunnlagstenkning).

Av de 12 musikkterapeutiske prosjektene er 11 studier som utføres i et bredt felt av kontekster: blant flyktninger, i psykisk helsevern, barnevernet, spesialskoler, geriatrien, demensomsorgen og på somatiske sykehus. 1 avhandling omhandler musikk som hverdagsressurs. For første gang i programmets historie gjennomføres studier på medisinske sykehusavdelinger.

2020-tallet: Reorienteringsfasen

Perioden i tall

I perioden fra 2020 til inngangen til jubileumsåret 2023 er det tatt opp 19 personer på programmet. Disse er fordelt med 7 på oppføringspraksis, 6 på musikkpedagogikk og 6 på musikkterapi. 15 er ansatt i stipendiatstilling, 1 fra den faste lærerstaben er tatt opp på programmet så langt i denne perioden. 3 av 19 er tatt opp med eksternfinansiering.

Ved inngangen til jubileumsåret 2023 er det oppnådd i alt 67 ph.d.-grader på vitenskapelig grunnlag ved NMH: 23 i oppføringspraksis (hvorav 6 i denne perioden), 29 i musikkpedagogikk (hvorav 6 i denne perioden) og 13 i musikkterapi (hvorav 3 i denne perioden). 3 av de 6 avhandlingene i oppføringspraksis i denne perioden består av både skriftlig og utøvende dokumentasjon.

Faglige og organisatoriske utviklingstrekk på 2020-tallet

Når vi kommer til 2020-tallet er det faglige og det organisatoriske så tett sammenvevd at det er vanskelig å skille i en fremstilling som denne. Utfordringene som for alvor er kommet til syne på 2020-tallet, er av helt grunnleggende karakter for både programmet og for Norges musikkhøgskole. Etter en kort introduksjon her, vil vi følge opp med en bredere drøfting i del 2.

NMHs forskerutdanning trenger ikke lenger bevise sin berettigelse eksternt, slik tilfellet var i starten. Samtidig finnes det politiske krav til et ph.d.-programs størrelse som gjør at programmet med sine tre fagområder kommer til å fortsette å være en treenighet innenfor rammene av ett program, tross sine ulikheter og utfordringer. Likevel vil vi bemerke noen utfordringer knyttet til fagområdenes plass i dagens utdanningsbilde, utfordringer som vi mener er av avgjørende betydning å finne løsninger på dersom den faglige treenigheten i sin nåværende form skal videreføres. Dette omhandler særlig oppføringspraksis som forskningsfelt nasjonalt og internasjonalt og forskningsfeltets plass i institusjonen. Dette er et tema som har vokst frem år for år gjennom programmets historie, men har for alvor kommet til syne etter 2020. Både søkertall og gjennomstrømning på oppføringspraksis gir grunn til uro. Mønsteret «bak» denne utviklingen kommer vi nærmere inn på i del 2.

På 2020-tallet ser vi også at pendelen er i ferd med å slå tilbake dit programmet var i etableringsfasen – mot eksternt samarbeid. Forskjellen er at vi i 2023 står stødig som et selvstendig program. Vårt samarbeid retter seg mot samarbeid med nasjonale forskerskoler, og det er også et økende fokus på tilrettelegging for opptak av eksterntfinansierte stipendiater.

Hva skriver man om på 2020-tallet?

Av de syv oppføringspraktiske prosjektene som er tatt opp siden 2020, handler tre av dem om historisk oppføringspraksis. Fire omhandler samtidsrettet tematikk. To av avhandlingene er planlagt å omfatte både skriftlig og utøvende dokumentasjon. De samtidsrettede prosjektene spenner vidt: fremføringspraksis av nyere musikk, musikkritikk, musikk og språk og forskning på nye musikerroller.

Av de seks musikkpedagogiske prosjektene som er tatt opp siden 2020, er tre knyttet til høyere musikkutdanning, én omhandler kulturskolen, én videregående skole og én interkulturelt arbeid.

Av de seks musikkterapeutiske prosjektene som er tatt opp siden 2020 omhandler to av dem musikkterapi i psykisk helsevern. Én studie gjennomføres i samarbeid med en geriatrisk akutenhet på sykehus. Én studie ligger i skjæringsfeltet mellom musikkterapi og psykologi, og to studier tar for seg musikk som helseressurs, henholdsvis i videregående skole og i interkulturelt arbeid.

Del 2: Temaer som har preget og fremdeles preger utviklingen

Arbeidet med denne teksten har vist oss at det er noen temaer som har vært gjennomgående i programmets 25-årige historie – dog i liten grad uttalt. Først på 2020-tallet er temaene for alvor artikulert. Disse temaene mener vi skiller seg ut: (a) forholdet mellom kunst og vitenskap, (b) oppføringspraksis som forskningsfelt og (c) forholdet mellom de tre fagområdene programmet rommer: oppføringspraksis, musikkpedagogikk og musikkterapi. Disse tre temaene har en rekke berøringspunkter og er uløselig knyttet til hverandre.

Forholdet mellom kunst og vitenskap

Den første disputasen ved NMH i 2002 tilhørte fagområdet oppføringspraksis (Vollestad, 2002). I programmets barndom var det nærmest en forutsetning at oppføringspraktiske avhandlinger skulle inneholde både skriftlig og utøvende dokumentasjon. Den første avhandlingen bestod av en monografi og tre cd-er. Monografien ble omtalt som en biografisk del.

Bedømmelseskomiteen for den første avhandlingen besto av tre medlemmer, to med vitenskapelig kompetanse og en med kunstnerisk kompetanse. Alle tre var opponenter i disputasen.⁹ Vurderingskriteriene var uttalt både vitenskapelige og kunstneriske. Prøveforelesningen var på hele 90 minutter, med et stort innslag av utøving. Da NMH mottok gratulasjoner fra andre utdanningsinstitusjoner i etterkant av den første disputasen, takket NMH med å omtale Vollestad som NMHs første kunstvitenskapelige doktor (NMH, 2003).

I forskriften fra 2002 leser vi om bruk av utøving i avhandlingen at «Det er en forutsetning at slik bruk av kunstnerisk utøving *i seg selv utgjør en kunstnerisk helhet*, at den inngår i den faglige drøftingen i form av illustrasjon, belegg eller lignende, og at den blir vurdert som dette i en vitenskapelig sammenheng» (Forskrift om ph.d. ved Norges musikkhøgskole, 2002, § 6, vår utheving). Forskriften som trådte i kraft fra 2006 har samme ordlyd (Forskrift om forskerutdanning for ph.d. ved NMH, 2006, § 9).

9 Se <https://nmh.no/forskning/prosjekter/per-vollestad-fullfort-phd>.

I begge tilfeller er supplerende dokumentasjon forbeholdt oppføringspraksis, og den omtales som «kunstnerisk». Oppføringspraksis var holdt oppe av to søyler: vitenskapelig tekst og (for de fleste) kunstnerisk dokumentasjon. Søkere med utøvende komponent i prosjektet måtte gjennomgå opptaksprøve før opptak for å kvalitetssikre det kunstneriske nivået. Selv om holdningen utover på 2000-tallet i økende grad var at utøving skulle ha en supplerende eller illustrerende funksjon, gikk det enda lang tid før det ble et avklart forhold mellom tekst og utøving – underforstått som vitenskap og kunst – i oppføringspraktiske avhandlinger. Det kan vi blant annet se av sammensetningen på bedømmelseskomiteene og den kompetansen de representerte (jf. NMH, 2023).

Oppføringspraksis utgjorde i starten broen mellom kunst og vitenskap ved NMH. Oppføringspraksis var «kunstvitenskapelig forskning» som legitimerende forskning på en kunstfaglig utdanningsinstitusjon, og som i sin tur bidro til akademisering av NMH som forskningsinstitusjon.

I 2014 skjedde en markant endring. Da ble det åpnet for supplerende dokumentasjon for *alle* de tre fagområdene, og den beskrives gjennomgående som «annen», «supplerende» eller noen ganger som «utøvende» dokumentasjon. «Kunstnerisk» forsvant helt. Det er et grep som tydelig skiller «kunst» fra «vitenskap». Ph.d.-programmet som «kunstvitenskapelig» var det ikke lenger noen spor av, og opptaksprøver til oppføringspraksis ble avvirket. I studieplanen fra 2014 leser vi følgende (våre uthevninger):

Avhandlingen kan suppleres med dokumentasjon av utøvende virksomhet i form av lyd, bilde, film eller annen varig dokumentasjon. Denne typen dokumentasjon skal imidlertid *kun* fungere som illustrasjon, belegg eller lignende, og inngå i den faglige drøftingen i avhandlingens tekst. *Slik supplerende dokumentasjon vurderes ikke som et selvstendig/frittstående innslag*, men som del av den vitenskapelige avhandlingen. (NMH, 2014/2022)

Der utøving, forstått som kunstnerisk dokumentasjon, i 2002 var forutsatt å være «i seg selv en kunstnerisk helhet», er utøving i 2014 forutsatt å *ikke* være et selvstendig eller frittstående innslag. Endringer i denne retningen ble initiert allerede i 2008 i den upubliserte forskriften, så dette var ikke noe som kom plutselig. Antakelig har det vært en ubalanse som doktorgradsutvalget hadde erfart lenge. I 2002 brukte man «skriftlig og utøvende» synonymt med «vitenskapelig og kunstnerisk». Da er det kanskje ikke så underlig at begrepet «kunstvitenskap» oppsto. Erfaring hadde imidlertid

vist at det var en utfordrende kombinasjon i forskningen. Å vurdere et produkt på henholdsvis kunstneriske og vitenskapelige premisser krever ulike kompetanser, og det setter ulike krav til sluttresultatet som skal bedømmes for ph.d.-graden.

Samspillet mellom kunst og vitenskap er [...] en overordnet målsetning for hele institusjonen [Norges musikkhøgskole] [...] I møtet mellom kunst og vitenskap utfordres og utvides vår kunnskap og innsikt om musikk som kunstform og uttrykksform. (NMH, 2019)

Samspill mellom kunst og vitenskap er en uttalt verdi ved NMH. Både på ph.d.-nivå og i seniorprosjekter ligger det et betydelig potensial for utvikling av forskningsprosjekter som forbinder kunstneriske og vitenskapelige praksiser. Imidlertid er det en del strukturelle forhold som vanskeliggjør slike prosjekter. Retningslinjer for tildeling av eksterne forskningsmidler hos eksempelvis Forskningsrådet og Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU) gjør det per i dag umulig å søke om støtte til prosjekter som overskrider skillet mellom kunst og vitenskap. Publiseringskanaler for hybrid-prosjekter er også en utfordrende faktor. Det er imidlertid verd å merke seg at det for prosjekter finansiert av NMHs interne midler ikke foreligger slike formelle og strukturelle hindringer.

Oppføringspraksis som forskningsfelt ved NMH

På ph.d.-nivå vurderes sluttproduktene på enten vitenskapelige *eller* kunstneriske premisser. Aldri vitenskapelige *og* kunstneriske. Det vitenskapelige ph.d.programmets forskrift (der oppføringspraksis inngår) forutsetter at studiets hoveddel er en vitenskapelig avhandling (Forskrift for graden ph.d. ved NMH, 2015, § 2), mens det kunstneriske ph.d.-programmets forskrift forutsetter at studiet hoveddel skal være et kunstnerisk resultat (Forskrift om graden ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid ved NMH, 2018, § 3). Et likeverdig samspill mellom kunst og vitenskap er en umulighet innenfor samme forskningsprosjekt dersom målet er å oppnå en ph.d.-grad. Den samme distinksjonen finner vi også i retningslinjer for tilsetting og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger (NMH, 2013). Fagområdet oppføringspraksis befinner seg imidlertid ofte på «*og*»-et, og i mange prosjekter lykkes kandidatene godt med å integrere utøvende og kunstneriske aspekter i sin forskning. Kunstbasert oppføringspraksis er stedet der vitenskapelige og kunstneriske perspektiver møtes, og de er uløselig

knyttet til hverandre. Denne dualiteten gir svært verdifull forskning, men formelle krav ved ansettelse gjør de oppføringspraktiske ph.d.-ene likevel diskvalifisert fra en rekke jobber der kunstneriske kvalifikasjoner er en forutsetning. Den kunstneriske kompetansen som for mange har vært en forutsetning for utvikling og gjennomføring av det oppføringspraktiske ph.d.-prosjektet har ikke formell gyldighet ved ansettelse som forutsetning for førstekompetanse eller professorkompetanse på kunstnerisk grunnlag. Ved slike ansettelse forutsettes ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid (eller tilsvarende dokumentert kompetanse), og søkere blir bedt om å «dokumentere kunstneriske kvalifikasjoner som utøver på høyt internasjonalt nivå og bred utøvende erfaring».¹⁰ Dette kravet er svært utfordrende for stipendiater i oppføringspraksis å imøtekomme, siden utøvende praksis for mange må vike plass for å få gjennomført ph.d.-prosjektet. Dermed erfarer mange med oppføringspraktisk ph.d.-kompetanse å havne i «et oppføringspraktisk ingenmannsland».

Oppføringspraksis sin plass i utdanningsøylen

Det finnes ikke et masterprogram i oppføringspraksis, slik det gjør i musikkpedagogikk og musikkterapi. Hvilke masterprogram skal da sørge for rekruttering av kvalifiserte søkere til ph.d.-studier i oppføringspraksis? Og motsatt: De som får en ph.d.-grad i oppføringspraksis, hva skal de kvalifiseres til? En vitenskapelig, oppføringspraktisk ph.d.-grad, uansett hvor kunstbasert den er, kvalifiserer ikke for tilsetning i kunstneriske stillinger, med mindre søkerne *uavhengig av sin doktorgrad* kan dokumentere kunstneriske kvalifikasjoner på førststillings- eller professornivå. I academia vil det derfor kun være noen ytterst få støttefagstillinger i musikkteoretiske fag som er aktuelle å søke på – stillinger de dessuten konkurrerer med universitetenes musikkvitere om. For de mest utøvernære oppføringspraktikerne vil ikke disse stillingene samsvare med deres opplevde kompetanse og med deres identitet som utøvere. Samtidig har mange måttet (eller valgt, det er uvisst) oppgi eller nedskalere sine utøvende karrierer for å kunne gjennomføre en vitenskapelig ph.d. Det er derfor en stor utfordring både faglig og institusjonelt hvordan oppføringspraktisk ph.d.-kompetanse skal kunne være en reell ressurs både for utdanningsinstitusjonene og for den enkelte ph.d. Det er et paradoks at det som begrunnet hele ph.d.-programmets

10 Denne formuleringen er hentet fra utlysningsteksten for førsteamanuensis i hammerklaver i 2022 (NMH, 2022), men formuleringen er gjennomgående den samme i alle utlysningstekster til utøverstillinger.

tilblivelse, nemlig «en oppbygging av forskerkompetanse for kandidater med bakgrunn fra utøvende eller skapende virksomhet» (KUF, 1998) og kvalifisering for «kunstvitenskapelig forskerkompetanse», faller mellom alle stoler i den akademiske næringskjeden.

Mens musikkpedagogikk og musikkterapi har en tilfredsstillende gjennomstrømning, har statistikken for oppføringspraksis i lang tid vært bekymringsfull. Det er mange mulige årsaker til at gjennomstrømningen på dette fagområdet er utfordrende, årsaker som er nært knyttet til fagområdet egenart «mellom kunst og vitenskap»: Én årsak kan være utilstrekkelig vitenskapelig kompetanse ved oppstart av studiet. Inngangsbilletten blir for høy for enkelte (men slett ikke alle). En annen og trolig mer sannsynlig årsak, er at mange oppføringspraktikere ønsker å holde liv i en utøvende karriere ved siden av doktorgradsstudiene for å unngå å havne i «det oppføringspraktiske ingenmannslandet». En tredje årsak er at prosjekter som skal inneholde både en vitenskapelig avhandling og utøvende dokumentasjon i realiteten er langt mer enn et treårig studium. Når dette legges sammen med opplevelsen av manglende tilhørighet i institusjonen (ref. over) og sårbarheten i at det er dårlige utsikter til et relevant arbeidsmarked, forstår vi at det oppføringspraktiske fagområdet står overfor store utfordringer.

Forholdet mellom oppføringspraksis og det kunstneriske ph.d.-programmet

En medvirkende årsak til utfordringene knyttet til oppføringspraksis som forskningsfelt er opprettelsen av stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid i 2003. Dette programmet tiltrakk seg mange av dem som ønsket å gjennomføre et kunstbasert prosjekt på ph.d.-nivå, selv om programmet ga ph.d.-grad først i 2018. Med dette programmet fikk også utøvende og skapende masterutdanninger et alternativ å rekruttere til på ph.d.-nivå, og det vitenskapelige ph.d.-programmet på sin side kunne innføre krav om vitenskapelige komponent i masterutdanningen for søkere, slik det lenge hadde vært et ønske om (innført fra 2020).¹¹ Frem til 2018 kunne ikke det vitenskapelige programmet stille krav om en vitenskapelig master, siden det ville ekskludert høgskolens egne masterutdanninger som grunnlag for ph.d.-studier. Å innføre dette kravet har vært vurdert

11 Se NMHs studieinformasjonssider: <https://nmh.no/opptak/sok-phd>.

som en nødvendig kvalitetssikring, samtidig har det gjort søknadstilfanget i oppføringspraksis mindre. Siden slutten av 2010-tallet har antallet søknader i oppføringspraksis gått gradvis nedover. Opprettelse av den kunstneriske ph.d.-graden i 2018 har tydeliggjort ingenmannslandet som det oppføringspraktiske fagområdet befinner seg i, både faglig og institusjonelt. Vi ser dessuten en økning av søkere med musikkvitenskapelig (eller annen vitenskapelig) mastergrad, noe vi mener å se har sammenheng med at det ved universitetene for en stor del er prosjektspesifikke utlysninger. De «frie», musikkvitenskapelige ph.d.-prosjektene innenfor både såkalt historisk og systematisk musikkvitenskap søker derfor til NMH (jf. Ruud, 2016).

Ph.d.-studier i sjangeruavhengig oppføringspraksis tilbys ikke noe annet sted i Norge, det er en signaturutdanning for NMH.¹² Samtidig mangler den forankring både i gradssøylen og i arbeidsmarkedet. Oppføringspraksis er for mange en karrieremessig blindgate. Fagområdet som motiverte hele programmets tilblivelse bidrar fortsatt med uvurderlig kunnskap om og for utøvende og skapende musikkfag, men er etter to decennier med forskerutdanning henvist til et faglig og institusjonelt ingenmannsland mellom kunst og vitenskap.

Forholdet mellom oppføringspraksis, musikkpedagogikk og musikkterapi

Fagområdenes identitet og forankring

Oppføringspraksis har tradisjonelt sin forankring i humaniora, slik vi for eksempel kjenner til fra musikkvitenskapen, samt i kunstfagets egne tradisjoner. Det er derfor mange og overlappende tilnæringsmåter mellom oppføringspraksis og musikkvitenskap. Samtidig er det mange og overlappende tilnæringsmåter mellom oppføringspraktiske og kunstneriske ph.d.-prosjekter. Stedet oppføringspraktiske og kunstneriske ph.d.-prosjekter møtes, er i det som gjerne beskrives som kunstbasert forskning

12 Det nærmeste i norsk sammenheng er Universitetet i Agder, som har et ph.d.-program i kunstfag med spesialiseringene «Kunst i kontekst» og «Spesialisering i utøvende rytmisk musikk» (Universitetet i Agder, 2023). Dette programmet har likhetspunkter med oppføringspraksis i det at de anerkjenner både skriftlig og utøvende dokumentasjon, men for øvrig er de faglige innretningene ulike. UiAs program bygger (likt NMH) på en forskrift som forutsetter en vitenskapelig avhandling, men til forskjell fra NMH åpner UiA-forskriften også for at ph.d.-utdanningens hovedkomponent kan være (vår utheving) «et selvstendig forskningsarbeid eller kombinert forsknings- og utviklingsarbeid» (Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Agder, 2022, § 2).

(*arts-based research*) (Bresler, 2005; Leavy, 2009). Dette er noe annet enn *kunstnerisk forskning* (eller *kunstnerisk utviklingsarbeid*, som er den korrekte benevnelsen på norsk).¹³

I likhet med oppføringspraksis, er også musikkpedagogikk og musikkterapi høyst bindestreks-pregede vitenskapsfag. Musikkpedagogikk har forbindelser til både vitenskapsfaget musikk og vitenskapsfaget pedagogikk (som hver for seg også kan sies å være bindestreks-vitenskaper), og humanistiske så vel som samfunnsvitenskapelige teoridannelser. Musikkterapi har sine forankringer i både humanistiske, samfunnsvitenskapelige og medisinske forskningstradisjoner.

Både musikkpedagogikk og musikkterapi er ifølge Universitets- og høyskolerådet disipliner innenfor musikkvitenskapen, i tråd med Even Ruuds (2016) argumentasjon.¹⁴

Det eksisterer altså interne spenninger innenfor hvert av de tre fagområdene når det gjelder tilknytninger til forskjellige forskningstradisjoner. Samtidig finnes det naturligvis forskjeller og spenninger mellom de tre fagområdenes ulike former for tilknytninger til humanistiske, samfunnsvitenskapelige, kunstbaserte og andre forskningstradisjoner. Dette får betydning for synet på kildebruk, nødvendigheten av forskningsmetodisk kompetanse og transparens og omfanget av supplerende dokumentasjon og så videre. I sum reiser dette spørsmålet om hva de ulike fagområdene har til felles og hvordan dette kan formidles gjennom forskeropplæringen.

Både oppføringspraksis, musikkpedagogikk og musikkterapi inkluderer flere og andre problemstillinger nå enn i programmets barndom. Forståelsen av fagområdene endres. Kultursosiologiske studier ville neppe fått plass i oppføringspraksis i programmets begynnelse. Forskningsprosjekter knyttet til folkehelse ble for alvor inkludert i det musikkterapeutiske forskningsfeltet først etter 2010, på samme tid som profesjonsstudier ble en del av det musikkpedagogiske forskningsfeltet. Stadig flere stipendiater kommer inn

13 Norske utdanningsinstitusjoner som tilbyr ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) bruker alle oversettelsen *Artistic Research*, begrunnet i at det er en innarbeidet benevnelse. Dette medfører mange misforståelser, siden *Artistic Research* i svært mange land forstås og praktiseres slik «kunstbasert forskning i oppføringspraksis» forstås på NMH. Det gjør at programmet mottar mange feiladresserte søknader, og at det er vanskelig å lykkes med presis søknadsinformasjon. Distinksjonen mellom oppføringspraksis og kunstnerisk utviklingsarbeid er svært vanskelig å kommunisere, særlig internasjonalt. For definisjoner og forståelser av KU i norsk sammenheng, se også rapportene *Den norske modellen* (Program for kunstnerisk utviklingsarbeid, 2017), *Forsknings- og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst* (Universitets- og høyskolerådet, 2015) og *Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid* (Universitets- og høyskolerådet, 2007).

14 Dette grepet er imidlertid omdiskutert i musikkpedagogiske forskningsmiljøer siden musikkpedagogikk lenge har vært etablert som selvstendig vitenskapsfag, både nasjonalt og internasjonalt.

med annet opptaksgrunnlag enn det som i gammel forskrift (2006) het «innen det fagområdet man søker opptak til» (Forskrift om forskerutdanning for ph.d. ved NMH, 2006, § 1). I gjeldende forskrift er opptakskravet endret til «mastergrad i aktuelt fagområde» (Forskrift for graden ph.d. ved NMH, 2015, § 5-1). Det åpner for et langt bredere tilfang av stipendiater, selv om de fleste kommer fra «det fagområdet det søkes opptak til» – med de utfordringene det innebærer for oppføringspraksis, slik vi har sett i det foregående. Den tidligere selvfølgelig og tause forståelsen av hva vi har felles er utfordret. «Vi har musikken felles», hører vi ofte. Men har vi nå det? Har vi noen gang hatt det? Hvilken musikk har vi felles når viften av musikkforskning stadig utvides?

Ulike musikkforståelser

I alle diskusjoner omkring identiteter og forankringer i oppføringspraktiske så vel som musikkpedagogiske og musikkterapeutiske forskningsfelt, er et reflektert forhold til selve fenomenet som ligger til grunn for forskningsinteressen sentralt, for ikke å si fundamentalt. Refleksjon over «forskningsgjenstanden» musikk er en grunnleggende forutsetning for musikkforskningsvirksomheten, enten denne er av oppføringspraktisk, musikkpedagogisk eller musikkterapeutisk karakter. Når vi som forskere forholder oss til tekster av for eksempel historisk, filosofisk, estetisk, sosiologisk, kulturteoretisk, psykologisk, antropologisk og/eller medisinsk karakter, kan disse operere med dels svært ulike, og til tider motstridende forståelser av musikkfenomenet – i spennet mellom estetiske og sosiale praksiser. Vi står overfor ulike musikalske ontologier, eller om man vil: forskjellige og til dels konkurrerende diskurser. Vi trenger altså en *kontekstualisert* refleksjon rundt og drøfting av de forskjellige musikalske ontologier og diskurser.

Om man så, med utgangspunkt i det faktum at alle NMHs ph.d.-stipendiater forsker på musikk, er på jakt etter «det som er felles» for oppføringspraktikere, musikkpedagoger og musikkterapeuter, står vi altså overfor en del utfordringer. Oppføringspraktiske, musikkpedagogiske og musikkterapeutiske forskere vil antakelig tenke relativt forskjellig om musikkfenomenet og om musikkens funksjoner for individ og samfunn. Heller ikke internt i hvert av områdene er det selvsagt at alle forskere kan forventes å ha samme musikkforståelse. Hvis vi skal unngå en utvikling hvor én bestemt oppfatning av musikkfenomenet råder grunnen, mens

andre marginaliseres, står vi muligens overfor den situasjonen at «det vi har felles», rett og slett er *diskusjonen om hva det er vi har felles*. Den diskusjonen bør holdes levende. Dette kan ivaretas ved utviklingen av et felles programfag for alle stipendiater, gjerne både vitenskapelige og kunstneriske, der musikkfenomenet og ulike musikalske praksiser analyseres og diskuteres ut fra forskjellige perspektiver: kunstfaglige, musikkvitenskapelige, psykologiske, pedagogiske, terapeutiske, sosiologiske, antropologiske, kulturteoretiske og filosofiske. Vi vil argumentere for viktigheten av at man i en slik sammenheng beholder det musikkfaglige i sentrum, mens de ulike teoridannelsene og perspektivene vil kunne belyse diskusjonen omkring musikkfenomenet og musikalske praksiser som supplerende og ingenlunde gjensidig utelukkende perspektiver. Slik kan man kanskje også forholde seg til og samtidig utfordre det som gjerne omtales som kunstbasert forskning – innenfor alle de tre fagområdene i NMHs vitenskapelige ph.d.-program og også det kunstneriske ph.d.-programmet.

Oppsummering

I denne teksten har vi presentert utviklingstrekk og temaer som har preget ph.d.-programmet i oppføringspraksis, musikkpedagogikk og musikkterapi fra før opprettelsen og gjennom programmets første 25 år.

Ønsket om et eget ph.d.-program startet med behovet for kompetanseheving av egne ansatte og rekruttering til stillinger ved høyskolen. Særlig presserende var behovet for vitenskapelig refleksjonskompetanse i utøvende og skapende fag. Utover på 1990-tallet dreide etter hvert argumentasjonen mot autonomi og institusjonspolitik. Å eie utdanningen selv ble ansett som en forutsetning for nødvendig oppfølging av stipendiatene.

Programmets første disputas ble avholdt i 2002, innenfor fagområdet oppføringspraksis. Programmets første tiår kjennetegnes av en rask utvikling av fagområdene. Kunstens plass i vitenskapelige, oppføringspraktiske studier og refleksjonens plass i utøvende og skapende prosesser var sentrale bærebjelker.

Programmets andre tiår kjennetegnes ved at det befester sin posisjon som selvstendig ph.d.-program i sektoren. De organisatoriske sidene av programmet ble langt mer fremtredende enn tidligere, og de har gitt seg utslag i blant annet doktorgradsutvalgets sammensetning, arbeidsform og virkeperiode, samt hvordan opplæringsdelen organiseres. Fagområdenes yttergrenser utfordres, og stadig flere prosjekter overskrider tradisjonelle

grenser eller vaker mellom fagområdene. Skjæringsfeltet mellom kunstbasert forskning i oppføringspraksis og kunstnerisk utviklingsarbeid synliggjøres for alvor med opprettelsen av et eget ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid i 2018.

Avslutningsvis i teksten har vi valgt å vie tre temaer oppmerksomhet: forholdet mellom kunst og vitenskap, oppføringspraksis som forskningsfelt og forholdet mellom de tre fagområdene i programmet. Dette er temaer som har vært til stede gjennom hele programmets historie, men det er først på 2020-tallet de virkelig har kommet til overflaten som både faglige og institusjonelle problemstillinger, i hovedsak artikulert av doktorgradsutvalget. Diskusjonene omkring disse temaene kommer til å måtte prege NMHs forskerutdanning og NMH som forsknings- og utdanningsinstitusjon i lang tid fremover – som levende fagutvikling.

Referanser

- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur.
- Andresen, A., Rosland, S., Ryymin, T. & Skålevåg, S. A. (2015). *Å gripe fortida: Innføring i historisk forståing og metode*. Det Norske Samlaget.
- Angelo, E., Varkøy, Ø. & Georgii-Hemming, E. (2019). Notions of mandate, knowledge and research in Norwegian classical music performance studies. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 3(1), 78–100. <http://dx.doi.org/10.23865/jased.v3.1284>
- Bresler, L. (2005). What musicianship can teach educational research. *Music Education Research*, 7(2), 169–183.
- Edwards, O., Jørgensen, H. & Solbu, E. (1976). *Notat til rektor Robert Levin om forskningens rolle ved NMH*. (Ikke journalført)
- Forskrift for graden ph.d. ved NMH. (2015, rev. 2020). *Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Norges musikkhøgskole* (FOR-2014-10-24-1339). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2014-10-24-1339>
- Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Agder. (2022). *Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Agder* (FOR-2022-02-01-1149). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2022-02-01-1149>
- Forskrift om forskerutdanning for ph.d. ved NMH. (2006). *Forskrift om organisert forskerutdanning for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Norges musikkhøgskole* (FOR-2005-12-16-1586). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2005-12-16-1586>
- Forskrift om graden ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid ved NMH. (2018). *Forskrift om graden philosophiae doctor (ph.d.) i kunstnerisk utviklingsarbeid ved Norges musikkhøgskole* (FOR-2017-12-14-2439). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2017-12-14-2439>
- Forskrift om ph.d. ved Norges musikkhøgskole. (2002, rev. 2004). *Forskrift om organisert forskerutdanning for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Norges musikkhøgskole* (FOR-2002-08-30-998). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2002-08-30-998>
- Gaunt, H. (2008). One-to-one tuition in a conservatoire: The perceptions of instrumental and vocal teachers. *Psychology of Music*, 36(2), 215–245.

- Gies, S. (2019). How music performance education became academic. I S. Gies & J. H Sætre (Red.), *Becoming musicians: Student involvement and teacher collaboration in higher music education* (s. 31–52). Norges musikkhøgskole.
- Johansson, K. & Georgii-Hemming, E. (2021). Processes of academization in higher music education: The case of Sweden. *British Journal of Music Education*, 38(2), 173–186.
- Jørgensen, H. (2009). *Research into higher music education*. Novus Press.
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. (1998). *Doktorgrad ved Norges musikkhøgskole*. (Arkivreferanse 98/797/nn/bmj)
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Ny doktorgrad – ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f9e9677e3c8d4299a9edbdb86079bb67/ny-doktorgrad-ph.d.-i-kunstnerisk-utviklingsarbeid.12642731.pdf>
- Leavy, P. (2009). *Method meets art: Arts-based research practice*. New York, NY: The Guilford Press.
- Melve, L. & Ryymin, T. (Red.). (2018). *Historikerens arbeidsmåter*. Universitetsforlaget.
- Mills, J. (2002). Conservatoire students' perceptions of the characteristics of effective instrumental and vocal tuition. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 153(4), 78–82.
- Moberg, N. (2018). Academic musicians – How music performance students in Sweden re-/negotiate notions of knowledge and competence. I Ø. Varkøy, F. Pio, A. Kallio & O. Zandén (Red.), *Nordisk musikkpedagogisk forskning: Årbok 19* (pp. 53–74). Norges musikkhøgskole.
- Nielsen, F. V., Schwab, H. & Dunin-Woyseth, H. (1998). *Vurdering av doktorgradsprogram ved Norges musikkhøgskole: Innstilling fra sakkyndig komité*. (Ikke journalført)
- Norges musikkhøgskole. (1997). *Rett til å tildele doktorgrader ved NMH: Søknad til Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet om rett til å tildele doktorgrad*. (Arkivreferanse: 1013/97)
- Norges musikkhøgskole. (2001). *Studieplan for doktorgradsutdanningen: Vedtatt av styret 27. september 2001*. (Sak 61/01, arkivreferanse 2001/0653)
- Norges musikkhøgskole. (2003). *Ang. NMHs første kunstvitenskapelige doktor*. (Ikke-journalført brev fra doktorgradsutvalgets leder, med tittel datert 14. januar 2003)
- Norges musikkhøgskole. (2005). *Studieplan for ph.d.-utdanningen*. (Vedtatt av styret i desember 2005. Nærmere spesifikasjoner mangler.)
- Norges musikkhøgskole. (2008). *Ikke publisert forskrift for graden ph.d. ved NMH*. (Vedtatt av styret 28.11.2008, aldri iverksatt)
- Norges musikkhøgskole. (2013). *Retningslinjer for vurdering av kompetanse ved tilsetning eller opprykk i undervisnings- og forskerstilling ved Norges musikkhøgskole*. (Fastsatt av styret 8. mars 2013)
- Norges musikkhøgskole. (2014/2022). *Studieplan for ph.d.-utdanningen i oppføringspraksis, musikkpedagogikk og musikkterapi*. Vedtatt av FoU-utvalget 24. november 2014 (Sak FoU 49/14, arkivreferanse 14/01059). <https://student.nmh.no/studiehandboker/startkull-2022/studier/det-vitenskapelige-phd-programmet>
- Norges musikkhøgskole. (2014). *Periodisk evaluering av ph.d.-programmet: System for sikring og utvikling av utdanningskvalitet*. (DRU 42/14 og arkivnummer 2013/960)
- Norges musikkhøgskole. (2017). *Periodisk evaluering av ph.d.-programmet: System for sikring og utvikling av utdanningskvalitet*. (DRU 21/17)
- Norges musikkhøgskole. (2021). *Periodisk evaluering av ph.d.-programmet: System for sikring og utvikling av utdanningskvalitet*. (DRU 15/23, arkivreferanse 23/00394)
- Norges musikkhøgskole. (2019). *FoU-strategi 2025*. <https://ansatt.nmh.no/organisasjon/strategier/fou-strategi-2025>
- Norges musikkhøgskole. (2022). *Utllysning av førsteamanuensis i hammerklaver*. (Arkivreferanse 22/00163-2)
- Norges musikkhøgskole. (2023). *Prosjektarkivet*. <https://nmh.no/forskning/prosjekter>
- NOU 1988: 28. (1988). *Med viten og vilje*. Kultur- og vitenskapsdepartementet. https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2007081704023?page=0

- Program for kunstnerisk utviklingsarbeid. (2017). *Den norske modellen: En evaluering av Program for kunstnerisk utviklingsarbeid*.
- Regjeringen. (1999, 19. juni). *De europeiske utdanningsministrenes felleserklæring, Bologna, 19. juni 1999*. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/bologna/990619_bolognadeklarasjonen.pdf
- Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse*. Universitetsforlaget.
- Ruud, E. (2016). *Musikkvitenskap*. Universitetsforlaget.
- Sandmo, E. (2015). *Tid for historie: En bok om historiske spørsmål*. Universitetsforlaget.
- St.meld. nr. 35 (1975–76). *Om forskningens organisering og finansiering*. Kirke- og utdanningsdepartementet.
- St.meld. nr. 40 (1990–91). *Fra visjon til virke: Om høgre utdanning*. Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet. https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1990-91&paid=3&wid=c&psid=DIVL638&s=True&pgid=c_0671
- St.meld. nr. 27 (2000–2001). *Gjør din plikt – krev din rett: Kvalitetsreform av høyere utdanning*. Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-27-2000-2001/-id194247/>
- Trondalen, G. (2004). *Klingende relasjoner: En musikkterapistudie av «signifikante øyeblikk» i musikalsk samspill med unge mennesker med anoreksi* [Doktorgradsavhandling]. Norges musikkhøgskole. <http://hdl.handle.net/11250/172614>
- Universitetet i Agder. (2023). *Ph.d.-program i kunstfag*. <https://www.uia.no/forskning/forskerutdanning-ved-uia/forskerutdanningsprogram/ph.d.-program-i-kunstfag>
- Universitets- og høgskolerådet. (2007). *Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid* (Utredning på oppdrag for Utdannings- og forskningsdepartementet). https://www.uhr.no/_f/p/ia142b8ca-1a99-4d01-8b2a-15209ae9080f/vekt_paa_kunst.pdf
- Universitets- og høgskolerådet. (2015). *Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst: 1995–2015: 20 år med kunstnerisk utviklingsarbeid* (Rapport fra arbeidsgruppe oppnevnt av Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid). <https://diku.no/rapporter/forskning-og-utviklingsarbeid-innen-fagomraadet-kunst>
- Vollestad, P. (2002). *Jeg bærer min hatt som jeg vil: Christian Sinding – en komponist og hans sanger* [Doktorgradsavhandling]. Norges musikkhøgskole.